

Obowiązek zgłaszania umów o dzieło do ZUS

Tarcza antykryzysowa (ustawa z dn. 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw) poza kolejnymi instrumentami w zakresie ochrony zdrowia, które mają pozwolić na skuteczną walkę z COVID-19, wprowadziła również rozwiązania wpływające na działalność działów kadrowo-płacowych, niekoniecznie związane z COVID-19. I tak do systemu ubezpieczeń społecznych została wprowadzona nowa zasada, zgodnie z którą płatnik składek lub osoba fizyczna zlecająca dzieło informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych (dalej: Zakład lub ZUS) o zawarciu każdej umowy o dzieło, jeżeli umowa taka zawarta zostanie z osobą, z którą nie pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy nie wykonuje pracy na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, w terminie 7 dni od dnia zawarcia tej umowy.

Umowa o dzieło jest umową cywilnoprawną, przez którą przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem umowy o dzieło jest wykonanie dzieła, czyli osiągnięcie określonego, indywidualnego rezultatu w postaci materialnej lub niematerialnej. Dzieło jest więc wytworem przyszłym nieistniejącym w momencie zawarcia umowy. Przyjmujący zamówienie zobowiązuje się bowiem do wykonania dzieła, a więc do czegoś, co ma być wykonane w określonej przyszłości. Niezbędne też jest, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu jako koniecznego do osiągnięcia. Cechą konstytutywną dzieła jest samoistność re-

zultatu, która wyraża się przez niezależność powstałego rezultatu od dalszego działania twórcy oraz od osoby twórcy. Jednocześnie, w wypadku umowy o dzieło bez znaczenia pozostaje rodzaj i intensywność świadczonej w tym celu pracy i staranności, przy czym wykonanie dzieła zwykle wymaga określonych kwalifikacji, umiejętności i środków.

Dlaczego został wprowadzony obowiązek zgłaszania do ZUS umów o dzieło?

Jak wynika z uzasadnienia ustawy wprowadzającej obowiązek zgłaszania do ZUS umów o dzieło, celem zmiany jest umożliwienie Zakładowi weryfikowania istnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób wykonu-

jących umowy nazwane umowami o dzieło. Natomiast zmiana zaproponowana w pkt 4 przepisu wprowadzającego obowiązek zgłaszania będzie umożliwiała udostępnianie informacji o umowach o dzieło ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (co wynika już z treści nowelizowanego przepisu, gdyż Zakład udostępnia ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych oraz organom Krajowej Administracji Skarbowej na ich żądanie określone dane (od 1 stycznia 2021 r. także dotyczące umów o dzieło, o których mowa w nowelizowanym art. 36 ust. 17 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych)). Również zgodnie z uzasadnieniem rozporządzenia wykonawczego celem jest umożliwienie Zakładowi weryfikowania istnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób wykonujących umowy nazwane umowami o dzieło. Powyższe potwierdziła prezes ZUS prof. Gertruda Uścińska, wskazując, że „Zgromadzone w rejestrze informacje będą wykorzystywane do celów statystyczno-analitycznych, także do badania kierunków rozwoju przedsiębiorczości. To rozwiązanie ułatwi także weryfikację istnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych”. Oznacza to, że zasadniczym celem nowej regulacji jest możliwość skuteczniejszej identyfikacji przez Zakład podmiotów, u których będą mogły zostać przeprowadzone kontrole umów o dzieło. Jeżeli w wyniku kontroli okaże się, że dana umowa nie spełnia warunków uznania jej za umowę o dzieło, nastąpi jej przekwalifikowanie na umowę zlecenia lub nawet umowę o pracę. W konsekwencji takie umowy trzeba będzie oskładać i zapłacić zaległe składki ZUS. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej na swojej stronie internetowej wyjaśnia jednak, że obowiązek zgłoszenia do Zakładu zawieranych umów o dzieło pozwoli skuteczniej docierać z pomocą w ramach tar-

czy antykryzysowej. Te nowe rozwiązanie zdaniem Ministerstwa ma ułatwić udzielanie pomocy dzięki dokładniejszej wiedzy

Umowa o dzieło jest umową cywilnoprawną, przez którą przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem umowy o dzieło jest wykonanie dzieła, czyli osiągnięcie określonego, indywidualnego rezultatu w postaci materialnej lub niematerialnej.

o skali zawieranych w Polsce umów o dzieło. Posłuży również badaniu kierunków rozwoju przedsiębiorczości oraz weryfikacji realizacji obowiązku ubezpieczeń społecznych (<https://www.gov.pl/web/rodzina/obowiazek-zgłaszania-do-zus-umow-o-dzieło-zawieranych-od-1-stycznia-2021-r>)

Kto jest zobowiązany do poinformowania ZUS o zawarciu umowy o dzieło?

Obowiązek zawiadomienia ZUS o zawarciu umowy o dzieło ma każdy płatnik składek lub

osoba fizyczna, jeżeli zleci od 1 stycznia 2021 r. wykonanie dzieła osobie, z którą nie pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy nie wykonuje pracy na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Jak wynika z uzasadnienia ustawy wprowadzającej obowiązek zgłaszania do ZUS umów o dzieło, celem zmiany jest umożliwienie Zakładowi weryfikowania istnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób wykonujących umowy nazwane umowami o dzieło. Natomiast zmiana zaproponowana w pkt 4 przepisu wprowadzającego obowiązek zgłaszania będzie umożliwiała udostępnianie informacji o umowach o dzieło ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych.

W doktrynie podnosi się, że przepis ten jest dalece nieprecyzyjny, gdyż jego literalna wykładnia prowadzi do wniosku, że podmioty inne niż osoby fizyczne, nie zatrudniają-

ce osób podlegających ubezpieczeniom społecznym czy zdrowotnym nie muszą raportować zawartych umów o dzieło. Autor zakłada, że najprawdopodobniej nie o takie rozumienie tych przepisów chodziło ustawodawcy (A. Hołda (red.), Zmiany w podatkach i księgowości 2020 z uwzględnieniem tarcz antykrzysowych, Warszawa 2020). Jak jednak wynika z informacji Zakładu obowiązek jest literalna i jenie ma obowiązek informowania ZUS o zawartych umowach o dzieło podmiot lub jednostka organizacyjna (np. stowarzyszenie fundacja, spółka prawa handlowego, itp.) jeżeli nie jest płatnikiem składek, tj. nie jest zobowiązany do zarejestrowania się w ZUS jako płatnik składek ze względu na brak obowiązku zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych co najmniej jednego ubezpieczonego.

Jednak jeżeli któryś z tych podmiotów (np. fundacja) stanie się płatnikiem składek (gdyż np. zawrze umowę zlecenia), będzie miał obowiązek na bieżąco przekazywania do Zakładu informacji o umowach o dzieło zawartych od momentu gdy stanie się płatnikiem składek.

Z drugiej jednak strony osoba fizyczna, która zawarła umowę o dzieło musi ją zgłosić bez względu na to czy jest zarejestrowana w ZUS jako płatnik składek, czy też nie.

Czy obowiązek zgłaszania dotyczy wszystkich umów o dzieło?

Obowiązek zgłoszenia obejmuje umowy bez względu na formę w jakiej zostały zawarte. Dotyczy tym samym zarówno umów o dzieło zawartych ustnie, jak i w formie pisemnej. Taki tryb zawierania umów jest bowiem dopuszczalny na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego.

Nie wszystkie jednak umowy o dzieło należy zgłosić do ZUS. Obowiązkowi zgłoszenia do ZUS nie podlegają jedynie:

- umowy o dzieło zawarte przez płatników składek i osoby fizyczne, jeżeli w ramach takiej umowy praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym wykonawca umowy pozostaje w stosunku pracy. Dotyczy to zarówno umów zawartych z pracodawcą, jak i z podmiotem trzecim,
- umowy o dzieło zawarte z osobą prowadzącą działalność gospodarczą, która złożyła zamawiającemu oświadczenie, że wykonywane na podstawie umowy usługi wchodzi w zakres prowadzonej przez tę osobę działalności gospodarczej.

Trzeba też zauważyć, że jeżeli umowa o dzieło została zawarta z osobą, która prowadzi działalność gospodarczą, ale usługi wykonywane na podstawie umowy nie wchodzi w zakres prowadzonej przez tę osobę działalności, to należy taką umowę zgłosić do ZUS jako zawartą z osobą fizyczną.

Czy należy zgłosić umowy o dzieło zawarte przed 1.01.2021 r., które będą realizowane w 2021 r.?

Przepisy prawa nakładające obowiązek zgłaszania umów o dzieło weszły w życie od 1.01.2021 r. Ze względu jednak na brak przepisu przejściowego, nie jest jasne czy nowe obowiązki dotyczą również umów zawartych przed 1 stycznia 2021 r., ale realizowanych po tej dacie. Odczytując jednak literalnie brzmienie przepisów należy przyjąć, że nowa regulacja będzie obejmować tylko umowy zawarte od 1 stycznia 2021 r. Na takim też stanowisku stanął też Zakład. Obowiązkowi zgłoszeniowemu podlegają umowy o dzieło zawarte nie wcześniej niż od tej daty.

W jakim terminie należy zgłosić do ZUS umowy o dzieło?

Umowy o dzieło podlegają zgłoszeniu do ZUS w terminie 7 dni od dnia ich zawarcia. Jeśli z daną

osobą są cyklicznie zawierane umowy o dzieło, należy zgłosić do ZUS każdą taką umowę, która jest zawarta po 1 stycznia 2021 r.

W jaki sposób zgłosić do ZUS umowę o dzieło?

Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dn. 20 grudnia 2020 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych

Obowiązek zgłoszenia obejmuje umowy bez względu na formę w jakiej zostały zawarte. Dotyczy tym samym zarówno umów o dzieło zawartych ustnie, jak i w formie pisemnej. Taki tryb zawierania umów jest bowiem dopuszczalny na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego.

raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych, informacji o zawartych umowach o dzieło oraz innych dokumentów został określony wzór zgłoszenia umowy o dzieło (załącznik nr 24). Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 stycznia 2021 r. Jak wynika z uzasadnienia rozporządzenia, nowy dokument ubezpieczeniowy RUD – zgłoszenie umowy o dzieło umożliwia Zakładowi prowadzenie

ewidencji zawieranych przez płatników składek lub osoby fizyczne, umów o dzieło z osobami, z którymi nie pozostają w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy nie wykonują pracy na rzecz pracodawcy z którym pozostają w stosunku pracy.

Umowy o dzieło, które są wykazywane w formularzu RUD nie są tytułem do ubezpieczeń społecznych i tym samym nie są oskładkowane.

Formularz RUD – zgłoszenie umowy o dzieło może zostać złożony zarówno w formie elektronicznej poprzez Platformę Usług Elektronicznych (PUE), jak i w wersji papierowej. Formularz jest bowiem również dostępny w wersji do samodzielnego wypełnienia i wydruku. Znajduje się na stronie www.zus.pl.

Dokument ten co do zasady podpisuje zamawiający. Jednak w przypadku podmiotów prawnych, jednostek organizacyjnych, czy osób fizycznych będących płatnikami składek (tak jak w przypadku innych dokumentów przekazywanych do ZUS) formularz RUD może być podpisany również przez osobę upoważnioną (czy upoważnione biuro rachunkowe).

Jakie dane trzeba przekazać do ZUS?

W zgłoszeniu przedsiębiorcy przekazują wyłącznie ogólne informacje dotyczące zamawiającego i wykonawcy, daty zawarcia, rozpoczę-

cia i zakończenia umowy, jak też jej przedmiotu. Konkretyzując, formularz RUD składa się z trzech bloków. Uzupełnić trzeba je wpisując w bloku I – dane zamawiającego wykonanie umowy o dzieło – dane identyfikacyjne oraz adresowe, w bloku II – dane wykonawcy umowy o dzieło – dane identyfikacyjne oraz adresowe, natomiast w bloku III – informację o zawartych umowach o dzieło – daty zawarcia, daty rozpoczęcia i zakończenia wykonywania dzieła oraz liczbę zawartych umów.

W formularzu RUD dostępnym na PUE Zakładu można przekazać informację o maksymalnie dziesięciu umowach o dzieło zawartych z określonym wykonawcą. Dla każdego wykonawcy należy wypełnić osobny formularz RUD. Natomiast na formularzu RUD do wypełnienia i wydruku można przekazać informację o maksymalnie dziesięciu umowach o dzieło zawartych z tym samym wykonawcą. Na jednym formularzu można zgłosić umowy o dzieło zawarte z maksymalnie dziesięcioma wykonawcami.

Czy umowy o dzieło, które są zgłaszane na formularzu RUD, są oskładkowane?

Umowy o dzieło, które są wykazywane w formularzu RUD nie są tytułem do ubezpieczeń społecznych i tym samym nie są oskładkowane. Wszystkie bowiem podmioty objęte obowiązkiem ubezpieczenia emerytalnego i ubezpieczeń rentowych wymienia się w sposób wyczerpujący w art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jednocześnie tzw. tarcza antykryzysowa, ani żadna inna ustawa nie zmieniła katalogu osób objętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych poprzez dodanie do kręgu osób obowiązkowo objętych ubezpieczeniem emerytalnemu i rentowym również przyjmującego zamówienie. ■

SYLWIA BENC

radca prawny w Kancelarii Ostrowski i Wspólnicy Sp.k.